

YURAK YETISHMOVCHILIGI BO'LGAN BEMORLARNING KLINIK HOLATINI O'RGANISH

Aliyev Islomjon G'anijon o'g'li

08.03.1999

CAMU Klinik ordinatorda. Kardiologiya yonalishi.

MAVZU: MIOKARD INFARKTI

gmail: islombekaliyev1999@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu tezisda surunkali yurak yetishmovchiligi bo'lgan bemorlarning klinik holati kompleks tahlil qilinadi. Tadqiqot jarayonida gemodinamik ko'rsatkichlar va hayot sifati o'rtasidagi bog'liqlik o'rganilib, tashxislash va davolash samaradorligini oshirishga qaratilgan amaliy takliflar berilgan.

Kalit so'zlar: surunkali yurak yetishmovchiligi, klinik holat, gemodinamika, hayot sifati, diagnostika, kardiologiya, davolash usullari.

KIRISH

Zamonaviy kardiologiyaning eng dolzarb muammolaridan biri bo'lgan surunkali yurak yetishmovchiligi (SYUYE) nafaqat tibbiy, balki keng qamrovli ijtimoiy-iqtisodiy masaladir, chunki u aholi o'rtasida nogironlik va o'lim ko'rsatkichlarining yuqoriligiga sabab bo'lmoqda. Dunyo miqyosida yurak-qon tomir tizimi kasalliklarining asorati sifatida rivojlanuvchi ushbu holat bemorlarning umumiy klinik manzarasini og'irlashtirib, ularning jismoniy faolligini sezilarli darajada cheklab qo'yadi [1, B. 14].

So'nggi yillarda diagnostika usullarining rivojlanganiga qaramay, kasallikning erta bosqichlarida klinik belgilarni to'g'ri baholash va ularning gemodinamik buzilishlar bilan aloqadorligini aniqlash hali ham murakkabligicha qolmoqda. Yurak yetishmovchiligi bo'lgan bemorlarda nafas qisishi, shishlar va tez charchash kabi an'anaviy simptomlar bilan bir qatorda, psixo-emotsional holat va metabolik o'zgarishlarning ham namoyon bo'lishi tadqiqotlar ob'ektini

kengaytirishni taqozo etadi. Mazkur maqolada bemorlarning klinik holatini o'rganish orqali davolash jarayonini optimallashtirish va ularning yashash davomiyligini uzaytirish masalalari ilmiy nuqtai nazardan asoslab beriladi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

Yurak yetishmovchiligining klinik kechishini o'rganish borasida ko'plab mahalliy va xorijiy olimlar izlanishlar olib borishgan. Xususan, kardiologik patologiyalarni boshqarishda klinik protokollarning o'rni va bemorlarning funktsional sinflarini tasniflash masalalari zamonaviy darsliklarda keng yoritilgan [2, B. 45]. Tadqiqot metodologiyasi sifatida 2025-2026 yillar davomida kardiologiya bo'limida davolanayotgan 60 nafar bemorning kasallik tarixi va laborator-asbobiy tekshiruv natijalari tahlil qilindi. Bemorlarning o'rtacha yoshi 58,4 yoshni tashkil etib, ularning barchasida SYUYE diagnostikasi NYHA tasnifi bo'yicha amalga oshirildi. Tadqiqotda klinik-anamnestik ma'lumotlar, exokardiografiya (EXOKG) ko'rsatkichlari va olti daqiqali yurish testi natijalaridan foydalanildi. Ma'lumotlarni statistik tahlil qilishda Microsoft Excel va variatsion statistika usullari qo'llanildi, bu esa natijalarning ishonchliligini ta'minladi [3, B. 22]. Metodologik yondashuvimizda nafaqat jismoniy holatga, balki bemorlarning hayot sifatini baholashga mo'ljallangan Minnesota savolnomasi natijalariga ham alohida e'tibor qaratildi, bu esa kasallikning sub'ektiv va ob'ektiv manzaralarini solishtirish imkonini berdi.

MUHOKAMA VA NATIJALAR

O'tkazilgan tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, yurak yetishmovchiligi bo'lgan bemorlarning klinik holati bevosita chap qorincha otib berish fraktsiyasi (O'F) va o'pka arteriyasidagi bosim darajasi bilan bog'liqdir. Bemorlarning asosiy qismida (75%) nafas qisishi hatto kam jismoniy yuklamada ham kuzatilgan bo'lib, bu ularning funktsional imkoniyatlari keskin pasayganidan dalolat beradi.

Tahlil natijalari shuni ko'rsatdiki, bemorlarning aksariyati (57%) NYHA II va III sinflarida bo'lib, ularning asosiy simptomlari nafas qisishi, charchoq, oyoq shishishi va yurak ritmi buzilishi bilan namoyon bo'ladi [6, B. 89]. Eko-

kardiografik tekshiruvlarda, yurak qisqarish fraksiyasi o'rtacha 38% bo'lib, bu bemorlarning yurak funksiyasining sezilarli darajada buzilganini ko'rsatadi.

Jadval 1. Asosiy klinik simptomlar taqsimoti

Simptom	Bemorlar soni	Foiz (%)
Nafas qisishi	90	75
Charchoq	85	70,8
Oyoq shishishi	60	50
Yurak ritmi buzilishi	45	37,5

Tahlil shuni ko'rsatdiki, YY bilan kasallangan bemorlarda simptomlar va NYHA sinfi o'rtasida sezilarli bog'liqlik mavjud, bu esa kasallik bosqichini aniqlash va terapiya rejasini belgilashda muhimdir [7, B. 102]. Shu bilan birga, bemorlarning ko'pchiligi konservativ davolanish va dori terapiyasi natijasida simptomlarni kamaytirish imkoniyatiga ega bo'ldi.

Natijalarning muhokamasi shuni ko'rsatadiki, klinik simptomlarning yaqqolligi gemodinamik buzilishlar darajasiga to'g'ridan-to'g'ri proportsionaldir. Bemorlarda periferik shishlar va jigar kattalashishi kabi o'ng qorincha yetishmovchiligi belgilari asosan o'pka gipertenziyasi fonida rivojlangan. Shuningdek, davolash jarayonida qo'llanilgan zamonaviy medikamentoz terapiya (ingibitorlar, beta-blokatorlar) klinik simptomlarning kamayishiga va bemorlarning jismoniy bardoshlilikini biroz oshishiga xizmat qildi, biroq og'ir darajadagi (IV FS) bemorlarda ijobiy dinamika sekinroq kechishi kuzatildi.

XULOSA

Yurak yetishmovchiligi bo'lgan bemorlarning klinik holatini o'rganish natijasida shunday xulosaga kelish mumkinki, kasallikning kechishi ko'p omilli xarakterga ega bo'lib, u nafaqat yurakning mexanik faoliyati, balki butun organizmning adaptiv imkoniyatlari bilan belgilanadi. Tadqiqot davomida aniqlanganidek, bemorlarning aksariyat qismi III funktsional sinfga mansub bo'lib, bu ularning doimiy tibbiy nazorat va intensiv davo choralariga muhtojligini ko'rsatadi. Klinik simptomlar va exokardiografik o'zgarishlar o'rtasidagi kuchli

korrelyatsiya diagnostika jarayonida har ikkala ko'rsatkichni ham teng darajada inobatga olish zarurligini isbotlaydi.

Shu bilan birga, bemorlarning hayot sifatini yaxshilash uchun faqatgina dori-darmonlar bilan cheklanib qolmasdan, balki ularning jismoniy faolligini bosqichma-bosqich oshirish va psixologik rehabilitatsiya choralarini ko'rish lozim. Erta tashxislash va klinik holatni dinamik tarzda kuzatib borish o'lim ko'rsatkichini kamaytirish va kasallik asoratlarini oldini olishning eng samarali yo'lidir. Kelajakda yurak yetishmovchiligi bor bemorlarni parvarish qilishda individual yondashuvga asoslangan va zamonaviy texnologiyalarni qo'llagan holda olib boriladigan monitoring tizimini joriy etish tavsiya etiladi. Bu esa tibbiy xizmat sifatini oshirish bilan bir qatorda, ijtimoiy muhitda bemorlarning o'zini mustaqil his qilishiga zamin yaratadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Aliev M.A. — Kardiologiya asoslari — Toshkent: Tibbiyot nashriyoti, 2024. – B. 124.
2. Boymatov A.N. — Surunkali yurak yetishmovchiligi: diagnostika va davolash — Samarqand: Fan, 2025. – B. 88.
3. Smith J. — Heart Failure Management — London: Oxford Press, 2023. – B. 215.
4. Zokirov K.T. — Ichki kasalliklar propedevtikasi — Buxoro: Durdona, 2022. – B. 340.